

Är svensk domstol (och i så fall vilken) behörig att pröva gränsöverskridande immaterialrättsintrång och särskilt intrång på Internet? Ska handlings- eller effektorten styra domstolsbehörigheten? Den frågan har aktualiserats allt oftare de senaste åren. Advokat Henrik Bengtsson och jur kand Katja Brandberg reder här ut vilka principer som gäller.

DOMSRÄTT ÖVER IMMATERIALRÄTTSSINTRÅNG PÅ INTERNET

Frågan om svensk domstol är behörig att pröva gränsöverskridande immaterialrättsintrång och särskilt intrång på Internet och vilken domstol som är behörig att pröva sådana intrång har varit aktuell de senaste åren. Såväl i de internationellt privaträttsliga reglerna i Bryssel-förordningen och Luganokonventionen som i de interna svenska domsrättsreglerna finns regler om skadeforum. Principen enligt dessa regelverk är att käranden har rätt att väcka talan i anledning av skadegörande handling vid rätten i den ort där handlingen företogs (handlingsorten) eller där skadan uppkom (effektorten). Handlingsorten är normalt den skadegörandes etableringsort. Frågan om vad som är effektort vid immaterialrättsintrång är dock svårare att besvara, är det (i) den ort där den skadegörande handlingen har en kommersiell effekt eller är det (ii) den ort där käranden eller kärandens förmögenhet befinner sig?

TEXT: HENRIK BENGTTSSON OCH KATJA BRANDBERG

BRYSEL I-FÖRORDNINGEN RESPEKTIVE LUGANOKONVENTIONEN

De internationellt privaträttsliga reglerna om delikts- eller skadeforum återfinns i 5 (3) i Bryssel I-förordningen av vilken följer att om talan avser skadestånd utanför avtalsförhållanden kan talan väckas vid domstolen i den ort där skadan inträffade eller kan inträffa. Av EG-domstolens praxis framgår att det står käranden fritt att välja mellan handlingsorten eller skadeorten.

I doktrin har diskuterats var skadan vid ett immaterialrättsintrång uppstår och vilken ort som kan utgöra effektort. Frågan har så här långt inte prövats av EG-domstolen i ett immaterialrättsligt mål men däremot i andra sammanhang. Uttrycket "den ort där skadan inträffade" i artikel 5 (3) kan enligt EG-domstolen inte tolkas så att det omfattar varje ort där man kan märka skador som uppstår till följd av en omständighet som tidigare har

orsakat en skada som har uppkommit på en annan ort. EG-domstolen påpekade har också påpekat uttrycket "den ort där skadan inträffade" inte kan tolkas så att det innefattar varje ort där man kan märka skador som uppstår till följd av en omständighet som tidigare har orsakat en skada som har uppkommit på en annan ort. Frågan om effektort har även prövats i ett mål beträffande spridning av en tidningsartikel som innebar förtal i flera medlemsstater. EG-domstolen menade att tidningens etableringsort var skadeorten och det har antagits att samma princip kan gälla vid immaterialrättsliga intrång. I doktrin har utgångspunkten varit att effektorten inte är platsen där käranden har sin förmögenhet utan att det är det land i vilket ifrågasvarande rättighet skyddas (skyddslandet).

Svea hovrätt har prövat frågan om svensk domstol är behörig jämte artikel 5(3) i Luganokonventionen (som i princip

motsvarar artikel 5(3) i Bryssel I-förordningen) att pröva en tvist om upphovsrättsintrång på Internet där bilder tagna av en svensk fotograf publicerats i en norsk tidning, Nettavisen. Eftersom Nettavisen är en norsk tidning ansåg tingsrätten att den riktade sig till läsare i Norge och avvisade tingsrätten talan på grundade bristande domsrätt. Hovrätten kom dock till motsatt slutsats och menade att eftersom Nettavisen hade ett antal läsare i Sverige hade publicering medfört omedelbar skada i Sverige varför svensk domstol var behörig att pröva frågan:

"Hovrätten gör ifråga om publiceringen i internettidningen följande bedömning. Arbetarbladet har inte företagit någon skadegörande handling i Sverige. Av intresse är istället om internetpubliceringen kan ha medfört omedelbar skada i Sverige. Bilden är upphovsrättsligt skyddad i Sverige och den har gjorts tillgänglig här genom internetpubliceringen. Även om tidningen främst vänder sig till Arbetarbladets egna abonnenter och en norsk läsekrets har den, enligt vad som upplysts, ett antal läsare i Sverige. En omedelbar skada kan därför ha uppstått här. Svensk domstol är därmed behörig. I enlighet med praxis omfattar behörigheten emellertid endast den skada som inträffat i Sverige."

"Eftersom Nettavisen är en norsk tidning ansåg tingsrätten att den riktade sig till läsare i Norge och avvisade tingsrätten talan på grundade bristande domsrätt. Hovrätten kom dock till motsatt slutsats och menade att eftersom Nettavisen hade ett antal läsare i Sverige hade publicering medfört omedelbar skada i Sverige varför svensk domstol var behörig att pröva frågan"

KONNEXITETSFORUM

Artikel 6 (1) Bryssel I-förordningen och Luganokonventionen möjliggör kumulation på svarandesidan om det föreligger ett sakligt samband mellan målen. I ett

GÄSTSKRIBENTER

Advokat **Henrik Bengtsson** och jur kand **Katja Brandberg** vid Advokatfirman Delphi.

patentinträngsmål där glasögonbågarna har tillverkats i Sverige och glasögonen därefter bearbetats genom bl.a. montering av provglas, i Danmark och glasögonen sedan försålts från Danmark yrkade käranden att målen skulle sammanläggas eftersom det förelåg ett sakligt samband. Svea hovrätt ansåg att gemensam handläggning och dom var påkallad för att undvika risken av oförenliga domar som en följd av att käromålen prövas i olika rättegångar och beslutade att båda käromålen skulle prövas i Stockholms tingsrätt. I ett mål rörande intrång i sui generisskyddet för databaser respektive i katalogskyddet väcktes talan mot en norsk, en dansk och en svensk svarandepart vid Göteborgs tingsrätt. Intrånget skedde via Internet. Göteborgs tingsrätt menade att kravet på samband mellan käromålen för gemensam handläggning var uppfyllt. Följaktligen var tingsrätten även behörig att uppta talan mot den danska och mot den norska svarandeparten.

DELIKTSFORUM I INTERN SVENSK PROCESSRÄTT

De interna svenska domsrättsreglerna om deliktsforum finns i 10 kap 8 § RB och motsvarar i mångt och mycket artikel 5 (3) i Bryssel I-förordningen respektive Lugano-konventionen. Enligt 10 kap 8 § RB har käranden rätt att väcka talan i anledning av skadegörande handling vid rätten i den ort där handlingen företogs (handlingsorten) eller där skadan uppkom (effektorten). Frågan om vad som utgör handlingsort respektive effektort i svensk intern processrätt vid intrång som begås över Internet har varit föremål för prövning i några hovrätts- respektive tingsrättsmål.

I ett mål rörande intrång i fotografier på Internet, väckte käranden talan vid sitt domicilforum och menade att skadan uppkom vid kärandens hemvist eftersom denne med avseende på det ekonomiska intrånget hade sin förmögenhet vid sin hemvist och med avseende på det ideella intrånget hade sin huvudsakliga bekantskapskrets vid sin hemvist. Hovrätten för Västra Sverige fastställde Borås tingsrätts beslut och menade att den omedelbara effekten av den skadegörande handlingen uppkom där upphovsmannen hade sin förmögenhet respektive där hon hade sin huvudsakliga bekantskapskrets. Hovrätten

noterade också att ändamålet med forumbestämmelsen i 10 kap 8 § RB var att tvisten skulle slitas av en domstol med nära anknytning till tvisten och att det inte hade framkommit något som medförde att Borås tingsrätt var olämplig som forum. I ett liknande mål rörande upphovsrättsintrång i fotografier fastställde Svea hovrätt tingsrättens beslut och konstaterade likaledes att den omedelbara effekten av den skadegörande handlingen uppkom där upphovsmannen hade sin förmögenhet respektive där hon hade sin huvudsakliga bekantskapskrets.

Tolkningsskillnaderna mellan de nationella och de internationellt privaträttsliga reglerna skulle kunna bero på att de internationellt privaträttsliga reglerna reglerar domsrätt mellan suveräna stater. Domsrätt i det land där en kärande har sin hemvist och sina tillgångar mot en utländsk svarande kan vara känsligt i internationella sammanhang.

SLUTSATSER

Av ovan nämnda domar och beslut kan följande slutsatser dras.

- (i) Skadeorten är den ort där skadegöraren har sin etableringsort eller den ort där skadegöraren befann sig när den skadegörande handlingen företogs.
- (ii) Effektorten är i internationellt privaträttsliga känneteckensrättsliga sammanhang skyddslandet.
- (iii) När det gäller upphovsintrång som sker över Internet är det i internationellt privaträttsliga sammanhang tillräckligt att en del av avnämarna (läsekretsen) befinner sig i ett land för att detta land skall betraktas som effektort. Domstolen på effektorten får dock endast pröva den skada som uppstått på effektorten.
- (iv) I interna svenska domsrätts-sammanhang är effektorten den ort där kärandens förmögenhet befinner sig eller där käranden har sin huvudsakliga bekantskapskrets. ■

En längre version av denna artikel med referenser till de rättsfall som kommenteras här har publicerats på www.pointlex.se